

บทความวิจัย

**การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากมุมมองของนักท่องเที่ยว
กรณีศึกษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก**

ทัชชญา ทรงอิทธิสุข *, ณัฐนุช จันทวิมล**

*นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัย
กรุงเทพ*

** ดร. (พัฒนาองค์กร), อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตากจากมุมมองของนักท่องเที่ยว โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 400 คนที่เดินทางมาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอแม่สอด จังหวัดตากจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ น้ำพุร้อนแม่กาษา อุทยานแห่งชาติน้ำตกพาเจริญ และวัดไชยวัฒนาราม และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวเชิงลึก จำนวน 9 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ และ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้ง 3 แห่งในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 6 ด้านได้ดังนี้ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพอยู่ในระดับสูงมาก (Mean= 4.51, S.D.= 0.578) ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง (Mean= 4.19, S.D.= 0.744) ตามด้วยด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว (Mean= 4.03, S.D.= 0.755) ด้านการบริหารจัดการในแหล่งท่องเที่ยว (Mean= 4.02, S.D.= 0.773) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Mean= 3.99, S.D.= 0.752) และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น (Mean= 3.89, S.D.= 0.812) นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวมีข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า ควรปรับปรุงพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในแหล่งท่องเที่ยวเป็นประจำ ควรจัดให้มีมาตรฐานด้านการให้บริการและด้านความปลอดภัย ควรให้ทุกภาคส่วน โดยเฉพาะชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม ควรพัฒนาบุคลากรในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวและสามารถให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ รวมถึง ควรมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มากขึ้น

คำสำคัญ: แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, การประเมินศักยภาพ

RESEARCH

Potential Assessment of Ecotourism Attractions from Tourists' Perspective: A Case Study of Mae Sot District, Tak Province

Thatchaya Songitthisuk*, Natanuj Chandavimol**

*Graduate Student, M.A. (Hospitality and Tourism Industry Management), Bangkok University

**Ph.D. (in Organization Development), School of Humanities and Tourism Management, Bangkok University

Abstract

The objectives of this research were to assess the potential of ecotourism attractions from tourists' perspective using, Mae Sot district, Tak province as a case study. The quantitative data was collected by questionnaires from 400 Thai tourists travelling to three ecotourism attractions in Mae Sot District, Tak Province: Maekasa Hot Springs, Phacharoen Waterfall National Park, and Thaiwatthanaram Temple. Qualitative data was collected by in-depth interviews from 9 tourists. The statistical tools used for data analysis were descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation for quantitative data and content analysis for qualitative data.

Research findings had revealed that Thai tourists' opinion towards the potential of three ecotourism attractions in Mae Sot district, Tak Province, in 6 aspects, arranged in descending order of mean values, are as follows: the convenience of tourist attraction accessibility aspect, extremely high-leveled potential (Mean = 4.51, SD = 0.578); the touristic value and charm aspect, high-leveled potential (Mean = 4.19, SD = 0.744); followed by the environment of tourist attraction aspect (Mean = 4.03, SD = 0.755), the tourist attraction administration aspect (Mean = 4.02, SD = 0.773); the facilities in tourist attraction aspect (Mean = 3.99, SD = 0.752); and the local participation aspect (Mean = 3.89, SD = 0.812). From the interview, there are additional opinions towards the guidelines of ecotourism attraction development, which are facilities in tourist attractions should be more developed, ecotourism activities should be arranged and offered to tourists regularly, service and security standard should be well maintained, every sector, especially local communities should be participated in ecotourism development planning, and benefits from tourism should be fairly allocated. Moreover, the officers at ecotourism attractions should be well-trained to prepare and welcome tourists, while capable of providing knowledge related to ecotourism. The attractions should also be more advertised and promoted.

Keywords: *Ecotourism, Potential Assessment*

บทนำ

อำเภอแม่สอด เป็นอำเภอหนึ่งทางตอนกลางของจังหวัดตาก ได้รับการจัดตั้งเป็นอำเภอตั้งแต่ปีพ.ศ. 2441 ตั้งอยู่ในที่ราบระหว่างเทือกเขาถนนธงชัยซึ่งเป็นทิวเขาในฝั่งประเทศไทย อีกส่วนหนึ่งเป็นทิวเขาฝั่งประเทศพม่า เนื่องจากความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การลงทุน ภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตร รวมไปถึงในเรื่องของการท่องเที่ยว จึงได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐบาลในการจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะแรกของไทยใน 5 พื้นที่ชายแดนเพื่อรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 โดยสถิติจากข้อมูลของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พบว่า ในปีพ.ศ. 2558 มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดตาก ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติสูงถึง 1,055,118 คน (ชัยวุฒิ ชัยฤกษ์, เสรี วงษ์มณฑา และชัชณะ เตชคณา, 2561) หากแต่พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวของประเทศไทยในอดีตมีแนวทางที่มุ่งเน้นการสร้างความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวและแสวงหารายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหลัก โดยขาดการคำนึงถึงผลกระทบต่อชุมชน ทำให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น อีกทั้ง อุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังประสบกับปัญหาหลายประการ อาทิ การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ขาดประสิทธิภาพ ส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม (สภาพัฒน์รูปแห่งชาติ, 2558) ปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลให้เกิดการจัดการการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่นักท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติและวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรม จึงเรียกการท่องเที่ยวประเภทนี้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มีเป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนาแบบยั่งยืน โดยคำนึงถึงความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยว โดยเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562)

ผู้ทำวิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการประเมินจากมุมมองของนักท่องเที่ยว โดยคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอแม่สอด จังหวัดตากมา 3 แห่ง ได้แก่ น้ำพุร้อนแม่กาษา อุทยานแห่งชาติน้ำตกพาเจริญ และวัดไทยพัฒนาราม เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวไทย ทั้งนี้ เพื่อเสนอผลการวิจัยให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งสามแหล่งให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวและถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอแม่สอด จังหวัดตากจากมุมมองของนักท่องเที่ยว

นิยามศัพท์

1. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ความพร้อมของทรัพยากรในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว แบ่งเป็น 6 ด้าน คือ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการในแหล่งท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

2. นักท่องเที่ยว หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3 แหล่งในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ได้แก่ น้ำพุร้อนแม่กาษา อุทยานแห่งชาติน้ำตกพาเจริญ และวัดไชยวัฒนาราม ระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 ถึง มกราคม พ.ศ. 2563

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้มีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว โดยผู้วิจัยทบทวนทฤษฎีและงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีเป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนาแบบยั่งยืน โดยคำนึงถึงความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยว โดยเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) หลักการสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมี 2 ประการ คือ ประการแรกต้องเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และประการที่ 2 ต้องเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นหมายถึง การท่องเที่ยวที่มีผลต่อเนื่องไปในระยะเวลายาวนาน มีจุดเน้นที่สำคัญ คือจะต้องดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวให้ใช้ประโยชน์ได้ต่อไปชั่วลูกชั่วหลาน ไม่ใช่เพียงเพื่อคนในรุ่นปัจจุบันเท่านั้น และต้องให้มีการร่วมมือกันทุกระดับทั้งในระดับประเทศ ระดับภาค และระดับท้องถิ่นในการวางแผนการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องให้ชุมชนในท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนอย่างเป็นธรรมด้วย ส่วนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป โดยการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม และตระหนักในคุณค่าของมรดกทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นร่วมกับชุมชนในท้องถิ่น จากหลักการสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2 ประการดังกล่าว จึงเป็นแนวทางที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้เจริญเติบโตต่อไปได้ในอนาคต โดยลดผลกระทบในทางลบให้เหลือน้อยลง ปัจจุบันได้มีรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศปรากฏให้เห็นแล้วในหลายพื้นที่ของประเทศไทย และคงจะขยายตัวมากยิ่งขึ้นในระยะเวลาต่อไป (บุญพา คำวิเศษณ์, 2554)

2. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ความพร้อมของการท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุง หรือการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง รวมถึงความน่าสนใจของท้องถิ่นนั้นว่ามีเพียงพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นหรือไม่ โดยกัลยา สว่างคง (2558) ได้แบ่งหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการในแหล่งท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในท้องถิ่น โดยงานวิจัยนี้ได้ใช้หลักเกณฑ์ดังกล่าวในการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากมุมมองของนักท่องเที่ยว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research Design) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3 แห่งในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ได้แก่ น้ำพุร้อนแม่กาษา อุทยานแห่งชาติน้ำตกพาเจริญ และวัดไชยวัฒนารามจำนวน 400 ชุดและเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับนักท่องเที่ยวจำนวน 9 คน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของงานวิจัยนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3 แห่งในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ได้แก่ น้ำพุร้อนแม่กาษา อุทยานแห่งชาติน้ำตกพาเจริญ และวัดไชยวัฒนาราม ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างโดยการเลือกแบบสัดส่วน (Quota Sampling) แบ่งนักท่องเที่ยวออกตามสัดส่วน 3 แหล่ง โดยสอบถามที่น้ำพุร้อนแม่กาษาและอุทยานแห่งชาติน้ำตกพาเจริญจำนวน 133 คนและวัดไชยวัฒนารามจำนวน 134 คนรวมเป็น 400 คน และเลือกสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Accidental Sampling) โดยเลือกเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่พบและสะดวกในการให้ข้อมูล และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 แหล่ง แหล่งละ 3 คนรวมเป็น 9 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.939 โดยแบบสอบถามมี 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ตอนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยว และตอนที่ 3 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert's rating scale) มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ ศักยภาพสูงสุด (5) ศักยภาพสูง (4) ศักยภาพปานกลาง (3) ศักยภาพต่ำ (2) และต้องปรับปรุง (1) นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคที่ระดับ 0.763 และ 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่ ความคิดเห็นต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ปัญหาหลักของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามในส่วนข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว และพฤติกรรมการท่องเที่ยวใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่และร้อยละ ส่วนการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยกำหนดเกณฑ์ประเมินและความหมายของระดับความคิดเห็นดังนี้ 1.00-1.50 (ต้องปรับปรุง) 1.51-2.50 (ต่ำ) 2.51-3.50 (ปานกลาง) 3.51- 4.50 (สูง) และ 4.51-5.00 (สูงมาก) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 234 ราย คิดเป็นร้อยละ 58.5 มีอายุ 25-34 ปี จำนวน 130 ราย คิดเป็นร้อยละ 32.5 มีสถานภาพโสด จำนวน 212 ราย คิดเป็นร้อยละ 53.0 มีอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 146 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.5 และมีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 25,000 บาท จำนวน 175 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.8 ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	166	41.5
หญิง	234	58.5
2. อายุ		
15 – 24 ปี	43	10.8
25 – 34 ปี	130	32.5
35 – 44 ปี	113	28.2
45 – 54 ปี	64	16.0
55 ปีขึ้นไป	50	12.5
3. สถานภาพ		
โสด	212	53.0
สมรส	188	47.0

4. อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	36	9.0
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	146	36.5
พนักงานบริษัทเอกชน	107	26.7
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	92	23.0
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	19	4.8
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า หรือเท่ากับ 15,000 บาท	37	9.3
15,001 – 25,000 บาท	175	43.8
25,001 – 35,000 บาท	110	27.5
35,001 – 45,000 บาท	35	8.7
45,001 บาทขึ้นไป	43	10.7

ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอแม่สลด จังหวัดตาก ส่วนใหญ่มาเพื่อหาประสบการณ์ใหม่จำนวน 181 ราย คิดเป็นร้อยละ 45.3 เดินทางมากับเพื่อนจำนวน 131 ราย คิดเป็นร้อยละ 32.7 เดินทางโดยรถโดยสารประจำทางจำนวน 181 ราย คิดเป็นร้อยละ 45.3 และส่วนใหญ่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวที่อำเภอแม่สลด จังหวัดตาก 2 ครั้งจำนวน 192 ราย คิดเป็นร้อยละ 48.0 เดินทางมาในวันหยุด นักชัตฤกษ์ - วันหยุดเทศกาลจำนวน 182 ราย คิดเป็นร้อยละ 45.5 ทราบข้อมูลจาก Facebook จำนวน 154 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.5 และมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาท่องเที่ยวต่อคน 500 – 1,000 บาทจำนวน 205 ราย คิดเป็นร้อยละ 51.2 และส่วนใหญ่พักค้างคืน จำนวน 198 ราย คิดเป็นร้อยละ 49.5 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยว

ข้อมูลด้านพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยว		
เพื่อพักผ่อน	106	26.5
เพื่อหาประสบการณ์ใหม่	181	45.3
เพื่อซื้อสินค้า	67	16.8
เพื่อศึกษาหาความรู้	46	11.4
2. ผู้ร่วมเดินทาง		
คนเดียว	51	12.8
กับครอบครัว	127	31.8

กับเพื่อน	131	32.7
กับที่ทำงาน	91	22.7
3. พาหนะในการเดินทาง		
รถยนต์ส่วนตัว	152	38.0
รถโดยสารประจำทาง	181	45.3
บริษัทนำเที่ยว	54	13.5
รถเช่า	13	3.2
4. จำนวนครั้งที่เดินทางมาท่องเที่ยว		
1 ครั้ง	124	31.0
2 ครั้ง	192	48.0
3 ครั้ง	58	14.5
4 ครั้งหรือมากกว่า	26	6.5
5. ช่วงวันที่เดินทาง		
วันเสาร์ – วันอาทิตย์	156	39.0
วันจันทร์ – วันศุกร์	62	15.5
วันหยุดนักขัตฤกษ์ - วันหยุดเทศกาล	182	45.5
6. ข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับการท่องเที่ยว		
Facebook	154	38.5
เว็บไซต์	142	35.5
สื่อสิ่งพิมพ์/หนังสือพิมพ์/นิตยสาร	22	5.5
สื่อวิทยุ/โทรทัศน์	46	11.5
เพื่อนแนะนำ	33	8.3
ข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย/องค์กร ด้านการท่องเที่ยว	3	0.7
7. ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาท่องเที่ยวต่อคน		
ต่ำกว่า 500 บาท	23	5.8
500 – 1,000 บาท	205	51.2
1,001 – 1,500 บาท	108	27.0
มากกว่า 1,500 บาท	64	16.0
8. เวลาที่ใช้การท่องเที่ยว		
ไปเช้า – เย็นกลับ	16	4.0
ค้างคืน	198	49.5
ค้างคืนมากกว่า 1 คืน	186	46.5

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้ง 3 แหล่งในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบ่งเป็น 6 ด้าน สามารถเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพอยู่ในระดับสูงมาก (Mean= 4.51, S.D. = 0.578) ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง (Mean= 4.19, S.D.= 0.744) ตามด้วยด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว (Mean= 4.03, S.D.= 0.755) ด้านการบริหารจัดการในแหล่งท่องเที่ยว (Mean= 4.02, S.D.= 0.773) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Mean= 3.99, S.D.= 0.752) และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น (Mean= 3.89, S.D.= 0.812) ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว	Mean	S.D.	การแปลผล
ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว			
1. ลักษณะถนนในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	4.33	.607	ศักยภาพสูง
2. ป้ายชี้ทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว	4.74	.487	ศักยภาพสูงมาก
3. พาหนะที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	4.45	.639	ศักยภาพสูง
รวม	4.51	.578	ศักยภาพสูงมาก
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว			
1. น้ำอุปโภคบริโภคในแหล่งท่องเที่ยว	3.92	.772	ศักยภาพสูง
2. ระบบไฟฟ้าในแหล่งท่องเที่ยว	3.89	.795	ศักยภาพสูง
3. สัญญาณโทรศัพท์ในแหล่งท่องเที่ยว	4.03	.745	ศักยภาพสูง
4. ถังขยะและการกำจัดขยะในแหล่งท่องเที่ยว	4.05	.721	ศักยภาพสูง
5. ที่จอดรถในแหล่งท่องเที่ยว	3.88	.883	ศักยภาพสูง
6. ร้านขายอาหาร เครื่องดื่ม ร้านค้า	4.21	.831	ศักยภาพสูง
7. สุขาในแหล่งท่องเที่ยว	3.94	.752	ศักยภาพสูง
รวม	3.99	.752	ศักยภาพสูง
ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว			
1. ความสวยงามของสถานที่ท่องเที่ยว	4.32	.762	ศักยภาพสูง
2. ความหลากหลายและน่าสนใจของสถานที่ท่องเที่ยว	4.40	.689	ศักยภาพสูง
3. ความน่าสนใจกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	3.84	.781	ศักยภาพสูง
รวม	4.19	.744	ศักยภาพสูง

ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว			
1. มีลักษณะทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ไม่ถูกตัดแปลงจากมนุษย์	3.94	.769	ศักยภาพสูง
2. มีสภาพแวดล้อม/ระบบนิเวศที่สมบูรณ์	3.93	.745	ศักยภาพสูง
3. ไม่มีมลภาวะในแหล่งท่องเที่ยว	4.23	.750	ศักยภาพสูง
รวม	4.03	.755	ศักยภาพสูง
ด้านการบริหารจัดการในแหล่งท่องเที่ยว			
1. การจัดการศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	4.16	.687	ศักยภาพสูง
2. การบำรุงรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม	3.93	.742	ศักยภาพสูง
3. กฎระเบียบหรือข้อควรปฏิบัติในแหล่งท่องเที่ยวมีความชัดเจน	4.11	.826	ศักยภาพสูง
4. เจ้าหน้าที่หรือวิทยากรให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว	4.02	.852	ศักยภาพสูง
5. ป้ายหรือสัญลักษณ์สื่อความหมายหรือสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว	3.86	.760	ศักยภาพสูง
รวม	4.02	.773	ศักยภาพสูง
ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น			
1. คนในชุมชนเต็มใจต้อนรับนักท่องเที่ยว	3.99	.844	ศักยภาพสูง
2. คนในชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น การขายสินค้า การให้บริการนักท่องเที่ยว เป็นต้น	4.07	.799	ศักยภาพสูง
3. คนในชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยว แนะนำนักท่องเที่ยว เป็นต้น	3.88	.794	ศักยภาพสูง
รวม	3.98	.812	ศักยภาพสูง

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 9 คนแบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยมีการกำหนดคำถามใน 4 ประเด็น ได้แก่ ความคิดเห็นต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอแม่สอด ปัญหาหลักของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 3 แหล่ง ได้แก่ น้ำพุร้อนแม่กาษา อุทยานแห่งชาติน้ำตกพาเจริญ และวัดไชยวัฒนาราม สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แหล่งท่องเที่ยวควรมีการปรับปรุงพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภค อาทิ ที่นั่ง ถังขยะ ระบบการจัดการขยะ ห้องสุขา รวมถึงที่จอดรถควรจัดให้มีอย่างเพียงพอ นอกจากนี้ ควรติดตั้งหลอดไฟฟ้าเพิ่มเติมในจุดที่ไม่สว่างนัก

ภาครัฐไม่มีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการจะดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมถึงขาดบุคลากรในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2. ความคิดเห็นต่อกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในส่วนของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในแหล่งท่องเที่ยว พบว่าไม่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จึงควรจัดให้มีขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ โดยชุมชนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อสร้างความตระหนักในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่น นอกจากนี้ ชุมชนต้องได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวถูกพัฒนาไปอย่างมีประสิทธิภาพ และควรมีการจัดกิจกรรมที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ภาครัฐและชุมชนในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไป อีกทั้ง ควรมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว และเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ตรวจตราความเรียบร้อย เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อม

3. ปัญหาหลักของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สิ่งอำนวยความสะดวกและระบบสาธารณูปโภคในแหล่งท่องเที่ยวไม่เพียงพอ เช่น ที่จอดรถไม่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังขาดการกำกับดูแลมาตรฐานการให้บริการ บุคลากรขาดประสบการณ์และทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในส่วนของนักท่องเที่ยวบางรายที่ขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อมในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังไม่ได้รับการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มากยิ่งขึ้น ส่วนในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ควรมีการส่งเสริมให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในแหล่งท่องเที่ยวเป็นประจำ เพื่อเสนอให้นักท่องเที่ยวที่สนใจได้มีส่วนร่วมและมีความรู้ความเข้าใจในแหล่งท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นด้านธรรมชาติหรือวัฒนธรรม อีกทั้ง ควรมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและระบบสาธารณูปโภค อาทิ ห้องสุขา และเพิ่มจำนวนที่นั่ง ถังขยะและที่จอดรถให้มีอย่างเพียงพอเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ เพื่อให้การบริการนักท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีมาตรฐาน ควรเพิ่มระบบมาตรฐานการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อาทิ การให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศและธรรมชาติในท้องถิ่น รวมถึงมาตรฐานด้านการดูแลความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในการนี้ ภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมถึงด้านการพัฒนาบุคลากรให้สามารถให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และควรส่งเสริมให้ทุกภาคส่วน โดยเฉพาะชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลอดจนมีการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยุติธรรมแก่ทุกคนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

การอภิปรายผล

1. นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวโดยรวมว่ามีศักยภาพสูงมาก และเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด แต่พบว่าในข้อลักษณะถนนในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เนื่องจากถนนที่ใช้เดินทางเพื่อเข้าไปยังน้ำพุร้อนแม่กาษาและอุทยานแห่งชาติน้ำตกพาเจริญยังมีสภาพไม่ดีเท่าที่ควร เป็นถนนดินบางส่วน และยังมีสภาพชำรุดในบางช่วง ส่วนถนนที่ใช้เดินทางเข้าวัดไชยวัฒนารามก็มีส่วนที่ชำรุดบ้างเช่นกันจึงทำให้ค่าเฉลี่ยในข้อดังกล่าวต่ำที่สุด

2. นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวว่ามีศักยภาพสูง แต่พบว่า ในข้อการมีร้านอาหาร เครื่องดื่ม ร้านค้า มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เนื่องจากสามารถหาร้านอาหาร เครื่องดื่ม หรือร้านค้าได้ง่ายภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 แห่ง ตรงข้ามกับความคิดเห็นที่มีต่อที่จอดรถในแหล่งท่องเที่ยวที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เนื่องจากปริมาณที่จอดรถมีไม่เพียงพอในช่วงวันหยุด อีกทั้งไม่มีการจัดการจราจรที่เป็นระบบ

3. นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวว่ามีศักยภาพสูง แต่ในข้อความน่าสนใจกิจกรรมของทางการท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้ พบว่าในแหล่งท่องเที่ยวไม่มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือเชิงอนุรักษ์สำหรับนักท่องเที่ยว ไม่มีมีคฤหาสน์ที่มองเห็นที่คอยแนะนำแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นในเชิงธรรมชาติหรือวัฒนธรรม

4. นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวว่ามีศักยภาพสูง แต่ในข้อมีสภาพแวดล้อมหรือระบบนิเวศที่สมบูรณ์มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นไปตามช่วงฤดูกาล ในช่วงฤดูแล้งก็ทำให้สภาพแวดล้อมดูค่อนข้างแห้งแล้ง ไม่สมบูรณ์

5. นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านการบริหารจัดการในแหล่งท่องเที่ยวว่ามีศักยภาพสูง แต่พบว่าในข้อการมีป้ายหรือสัญลักษณ์สื่อความหมายหรือสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เนื่องจากในแหล่งท่องเที่ยวจะมีเพียงแผ่นพับที่ประกอบด้วยประวัติของแหล่งท่องเที่ยว แต่มีป้ายที่ให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยวตามจุดต่าง ๆ ไม่เพียงพอ

6. นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นว่ามีศักยภาพสูง แต่พบว่าในข้อคนในชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยว แนะนำนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เนื่องจากในแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 แห่ง ไม่มีมีคฤหาสน์ที่มองเห็นหรือคนในชุมชนคอยแนะนำนักท่องเที่ยว มีเพียงเจ้าหน้าที่ที่ประจำตามจุดต่าง ๆ เท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย มีดังนี้

1) จากข้อค้นพบว่า ศักยภาพในด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูงมาก แต่ในข้อลักษณะถนนในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จึงควรปรับปรุงถนนที่เข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพที่ดีและคงสภาพสมบูรณ์อยู่เสมอ

2) จากข้อค้นพบว่า ศักยภาพในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง แต่ในข้อที่จอดรถมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ประกอบกับ จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยว มีการพูดถึงปัญหาเรื่องที่พักจอดรถและระบบสาธารณูปโภคอื่น ๆ เช่น ห้องสุขา ถึงขยะ เป็นต้น ดังนั้น แหล่งท่องเที่ยวจึงควรปรับปรุงและพัฒนาสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงจัดที่จอดรถให้เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว และจัดการจราจรอย่างเป็นระบบ อีกทั้งภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มากขึ้น

3) จากข้อค้นพบว่า ศักยภาพในด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง แต่ในข้อความน่าสนใจของกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แหล่งท่องเที่ยวจึงควรจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือเชิงอนุรักษ์ในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเป็นประจำให้มีความหลากหลายและน่าสนใจเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น รวมถึง ควรส่งเสริมการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มากยิ่งขึ้น

4) จากข้อค้นพบว่า ศักยภาพในด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง แต่ในข้อความสมบูรณ์ของสภาพแวดล้อมหรือระบบนิเวศมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น เจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้ความเข้าใจกับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวนี้เป็นที่ท่องเที่ยวที่มีความสมบูรณ์อย่างยั่งยืน และมีความน่าสนใจในการเป็นต้นแบบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไป

5) จากข้อค้นพบว่า ศักยภาพในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง แต่ในข้อการมีป้ายสัญลักษณ์สื่อความหมายหรือสื่อสิ่งพิมพ์ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ทำให้การให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวทำได้ไม่ทั่วถึง แหล่งท่องเที่ยวจึงควรทำป้ายหรือสัญลักษณ์เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว สร้างความรู้ความเข้าใจในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงปฏิบัติตามกฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยว

6) จากข้อค้นพบว่า ศักยภาพในการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นอยู่ในระดับสูง แต่ในข้อคนในชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ประกอบกับ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่นักท่องเที่ยวเสนอแนะว่าควรให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังนั้น ควรมีการจัดการและพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนเพื่อให้สามารถเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อาทิ การนำเที่ยว การแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับระบบนิเวศ ทั้งนี้ เพื่อให้คนในชุมชนรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว ควรให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับทุกภาคส่วน และควรมีการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดจากกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างยุติธรรมแก่ทุกคนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาวิจัยกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มาท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลของนักท่องเที่ยวชาวไทย และนำมาปรับปรุงพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไป

2) การศึกษาในครั้งนี้เจาะจงเฉพาะอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2560. รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: กลุ่มนโยบายและแผน กองยุทธศาสตร์ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กัลยา สว่างคง. 2558. การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในมุมมองของนักท่องเที่ยว กรณีศึกษา แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกในจังหวัดสระบุรี. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 18(1), 10-25.
- ชัยวุฒิ ชัยฤกษ์, เสรี วงษ์มณฑา และชัชณะ เตชคณา (2561). ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก. วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, 14(1), 71-82.
- บุญพา คำวิเศษณ์. 2554. ข้อมูลพื้นฐานที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านวัดเขา ตำบลโคกกลอย อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา. วิทยาลัยราชพฤกษ์: นนทบุรี.
- สภาปฏิรูปแห่งชาติ. 2558. วาระพัฒนาที่ 1: การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.